

27.6.2017

TERVEYDEN EDISTÄMISEN NEUVOTTELUKUNTA

Aika Torstai 8.6.2017 klo 8.30-10.30

Paikka Finn Medi 5, kokoushuone Lime, Biokatu 12 Tampere

 Osallistujat Kunnallisneuvos Antero Saksala, puheenjohtaja
 Toiminnanjohtaja Ulla Harala, Pirkanmaan Sydänpiiri
 Vs. tilaajapäällikkö Mika Vuori, Tampere
 Koordinointipäällikkö Juha Ahonen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
 Yliiäkärä Maarit Varjonen-Toivonen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, esittelijä
 Koordinointipäällikkö Riitta Salunen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, sihteeri
 Taiteen ja hyvinvoinnin läänintaiteilija Arttu Haapalainen, Taiteen edistämiskeskus, kutsuttuna

 Poissaolijat Toimittaja Kati Kalliosaari, Alma Aluemia
 Professori Leena Koivusilta, Tampereen yliopisto
 Sivistysjohtaja Nina Lehtinen, Lempäälä
 PSHP:n hallituksen jäsen Tuukka Liuha
 Suunnittelupäällikkö Marko Mäkinen, Pirkanmaan liitto
 PSHP:n hallituksen jäsen Tuula Petäkoski-Hult
 Hallintoylihoitaja Tiina Surakka, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
 Johtaja Tommi Vasankari, UKK-instituutti
 Kaupunginjohtaja Aki Viitasaari, Akaa

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
1	Kokouksen avaus	Puheenjohtaja avasi kokouksen. Hallintoylihoitaja Tiina Surakka kokouksessa sijaisti erikoissairaan- hoidon terveyden edistämisen koordinaattori, koordinointipäällikkö Juha Ahonen.
2	Edellisen kokouksen muistio	Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.
3	Asialistan hyväksyminen	Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.
4	Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvin- vointisuunnitelma - Saapuneet lausunnot	<p>Taiteen ja hyvinvoinnin läänintaiteilija Arttu Haapalainen esitteli yh- teenvedon alueellisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman lausuntokier- roksesta (liite 1). Kunnista lausunnon antoi hiukan yli puolet. Lisäksi lausuntoja saatiin järjestöistä sekä muutamalta muulta taholta. Val- misteleva KULTU-työryhmä on käsitellyt lausunnot ja tehnyt asiakir- jaan muutamia tarkennuksia ja muutoksia saatujen kommenttien pohjalta.</p> <p>Lausunnot olivat pääsääntöisesti kiittäviä. Kunnat kehuivat suunni- telman monipuolisuutta, käyttökelpoisuutta ja tarpeellisuutta. Hyvänä pidettiin sitä, että ei pyritä hankekohtaiseen kehittämiseen vaan py- syvään toimintaan. Suunnitelmaa pidettiin edelläkävijänä ja se on muillekin maakunnille esimerkkinä.</p> <p>Kulttuurihyvinvointisuositusta pidettiin pääasiassa hyvänä. Sitä pidet- tiin myös kunnianhimoisena, joka edellyttää työtä. Toivottiin myös tarkempaa selitystä sille miksi juuri 100 minuuttia. Sitä on nyt avattu lisää suunnitelmaan. Tällä hetkellä ei ole tiedossa kuinka hyvin 100 minuuttia toteutuu. Syksyllä on tulossa asiasta myös valtakunnallinen kampanja. Lisäksi lausunnoissa toivottiin vaikutusten seurantaa. Joidenkin lausuntojen mukaan 100 minuutin toteutuminen vaatii pa- nostusta resursseihin.</p> <p>Suunnitelmassa esitetyt toimenpide-ehdotukset saivat pääasiassa</p>

27.6.2017

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>kehuja. Niitä pidettiin selkeinä ja kannatettavina. Kuntaliitto kritisoi kuntien liiallista ohjaamista. Asiakirja ei kuitenkaan ole velvoittava. Suunnitelmaan lisättiin tarkennus siitä, että kyse on ehdotuksista ja esimerkeistä, ei käskyistä. Myös kunnat epäilivät resurssien riittämistä. Toimeenpano on tarkoitus tehdä yhteistyössä, mikä jakaa resursitarvetta. Lausunnoissa näkyi myös eri intressiryhmien edunvalvonta. Lausunnoissa toivottiin lisää konkretiaa. Sitä tulee aikanaan toimeenpanon myötä. Kuntien hyvinvointiryhmien roolia toivottiin selkeytettävän. Hyvinvointiryhmät ovat oleellinen tekijä toimeenpanossa.</p> <p>Sote-sektorin osallistumisesta rahoitukseen tuli vastakkaiset kommentit, joista toisen mukaan pitää osallistua, mutta toisen mukaan ei.</p> <p>Eniten kommentteja tuli ehdotetusta kulttuurihyvinvoinnin aluekeskus SOTEKU:sta. Tamperetta lukuun ottamatta muut kunnat kannattivat keskuksen perustamista. Lausunnoissa asetettiin kuitenkin reunaehdot ja esitettiin kysymyksiä. Esimerkiksi alueellinen yhdenvertaisuus ja erityisesti Pirkanmaan reuna-alueiden kuntien tarpeiden huomioiminen tuotiin esille. Myös rahoitus ja keskuksen sijoittuminen sekä organisoitumismalli herättivät kysymyksiä. Kommenttien pohjalta ehdotusta SOTEKU:n perustamisesta tarkennettiin suunnitelmaan. Ehdotus on, että keskus sijaitsee osana maakunnan hyte-rakennetta. Tarkoitus ei ole, että keskus on kuntarahoitteinen, vaan se toimii ainakin alkuvaiheessa enemmän yhteistyöverkostomaisesti.</p> <p>Mika Vuori tarkensi Tampereen kaupungin SOTEKUsta antaman kielteisen lausunnon sisältöä. Kyse oli siitä, että kaupunki ei kannata erillisen yksikön perustamista. Asiaa pidetään sinänsä tärkeänä ja tehtävien toivotaan kuuluvan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen ilman erillistä yksikköä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lausunnoissa toivottiin Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomus 2017-2020:n neljän tavoitteen näkyvän suunnitelmassa selkeämmin. Suunnitelman jäsentelyä ei kuitenkaan enää lähdetty muuttamaan alueellisen suunnitelman painopisteiden mukaiseksi. - Kuntaliitto piti sivun 26 kaaviota hierarkkisena. Mallin on ajateltu päinvastoin kuvaavan eri toimijoiden välistä tasa-arvoisuutta. - Lausunnoissa toivottiin kulttuurihyvinvointia kuvaavia indikaattoreita, mutta niitä on tarkoitus kehittää suunnitelman käyttöönoton aikana. Tällaisia indikaattoreita ei valtakunnallisesti ole. - Suunnitelman poikkihallinnollisuutta kiitettiin. Kuntien erilaisuus ja erilaiset tarpeet on huomioitava toimeenpanossa. - Talentian mielestä sosiaalihuolto jää suunnitelmassa terveydenhuollon varjoon. Suunnitelmaan lisättiin sosiaalihuollon osuutta. - Lausunnoissa oli vain vähän mainintoja maakunta- ja sote-uudistuksesta. <p>Kulttuurihyvinvointisuunnitelmasta on tekeillä esite, jonka voi printata itse tai painattaa (jaettu asialistan liitteenä). Keski-aikeama edellyttää vielä taitollisesti työtä. Toivottiin, että vain keskeiset asiat nostetaan esiin. Nyt tekstiä on liikaa. Suorasanaista tekstiä ei jakseta lukea. Tehdään keskeiset nostot esim. ranskalaisin viivoin. Kuvitustakin voisi miettiä ihmisläheisemmäksi. Esitteen tulisi olla myyvä. Sen tarkoitus on saada ihmiset lukemaan varsinaisen suunnitelma. Teo-</p>

27.6.2017

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>riatason tiedon sijasta voisi lisätä yksittäisen ihmisen näkökulmaa. Lisäksi kannattaa mainostaa sitä, että kyseessä on ensimmäinen suunnitelma Suomessa. Keskusteltiin pitäisikö esitteessä olla yhteyshenkilön tiedot. Koska henkilöt vaihtuvat, parempana pidettiin linkkiä lisätietoihin, josta löytyy ajantasaiset yhteystiedot. Suunnitelmaa on tarkoitus jakaa erilaisissa Taiken ja alueellisen hyvinvointityön järjestämissä tilaisuuksissa. Esitteessä voisi olla myös maininta ketkä ovat suunnitelman laatineet. Muutetaan PSHP:n logo sellaiseksi, jossa on Pirkanmaan sairaanhoitopiirin nimi. Esitteen on tarkoitus valmistua parin viikon sisällä.</p> <p><u>Yhteenveto:</u></p> <p>Kiitokset Maaritille ja Artulle hyvästä työstä. Suunnitelma on parantunut koko prosessin ajan.</p> <p>Esitettä kehitetään vielä kokouksessa annettujen kommenttien pohjalta. Esite lähetetään neuvottelukunnalle sähköpostitse kommentoitavaksi ennen sen lopullista valmistumista.</p>
5	Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2017-2020 - Yhteenvetoa toimeenpanosta	<p>Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen neljä painopistettä vuosille 2017-2020 ovat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 2. ikäihmisten elämänhallinnan edistäminen 3. päihteettömän elämäntavan tukeminen 4. savuttomuudesta terveyttä. <p>Suunnitelman toimeenpanossa keskitytään eri painopisteisiin eri vuosina. Tämän vuoden painopisteenä ovat lasten ja nuorten hyvinvointi ja terveyden edistäminen. Liitteen 2 dioissa 4 ja 5 on kuvattu tavoitteiden toimeenpanoa ja niiden toteutumisen arviointia alueellisella tasolla. Kaikkien Pirkanmaan kuntien hyvinvointikertomuksissa on painopisteenä lapset ja nuoret / perheet. Perheiden hyvinvoinnista ollaan laatimassa alueellista mittaria. Sen työstäminen on vielä kesken eikä se ehdi valmistua tänä vuonna. Sitä tehdään rinnakkain valtakunnallisen mittarien kehittämistyön kanssa, mikä vaikuttaa alueellisen työn aikatauluihin. Mittarista on tulossa summaindikaattori, johon yhdistetään useita hyvinvointia kuvaavia asioita.</p> <p>Kaksi lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa alueellista hoitoketjua on päivityksessä (lasten ja nuorten lihavuuden ehkäisy ja hoidon palveluverkko sekä lasten ja nuorten mielenterveyden palveluverkko). Päivitykset valmistuvat syksyllä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluverkkoa toimeenpannaan parhaillaan kunnissa hyvinvointikoordinaattorien johdolla.</p> <p>23.5.2017 järjestettiin alueellinen koulutus, jossa käsiteltiin laaja-alaisesti lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen teemoja (dia 6).</p> <p>Erikoissairaanhoidon terveyden edistämisen painopisteitä vuosina 2016-2017 ovat savuttomuus ja ravitsemus (liite 2, dia 7). Kaikki alueellisen hyvinvointikertomuksen neljä painopistettä ovat mukana myös erikoissairaanhoidon terveyden edistämistyössä. Osaa on kehitetty jo pitkälle. Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvointiin liit-</p>

27.6.2017

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>tyy aikuisen vakavan sairauden puheeksi ottaminen lapsen kanssa -toimintamallin kehittäminen ja systemaattinen käyttöönotto. Kyseessä on valtakunnallinen malli. TupLei -malli (tupakoimattomana leikkaukseen) on käytössä osassa kuntia, mutta sen käyttöönotto kaikissa Taysiin leikkauspotilaita lähettävissä yksiköissä vaatii vielä työtä. Mallin toteutumisesta Sastamalassa ja Valkeakoskella valmistuu syksyllä opinnäytetyö. Savuttomuuden tärkeys tulevien vuosien painopisteenä ei tule häviämään, vaikka tupakointi onkin viime vuosina vähentynyt. Savuton Suomi -tavoitteisiin on vielä matkaa ja uusia käyttömuotoja tulee tilalle, esim. nuuskan käyttö on nuorison keskuudessa suosittua. Savuton sairaala ei tällä hetkellä täysin toteudu Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä, esim. osa henkilökunnasta tupakoi edelleen.</p> <p>Maarit esitteli yhteenvetoa kevään kuntakerrokselta. Kerroksella oli osallistujia yhteensä 246, joista 30 % oli johtoryhmän jäseniä ja 40 % hyvinvointiryhmän jäseniä. Luottamushenkilöitä oli ehtinyt päivällä järjestettäviin tilaisuuksiin vain vähän. Yhteenveto tilaisuuksissa täytetyn lomakkeen tiedoista on kuvattu liitteen 2 dioissa 10-14. Vastusten mukaan kaikilla tilaisuuteen osallistujilla ei ollut tarkkaa tietoa oman kunnan hyvinvointityön tilanteesta. Kyselyn tarkoituksena oli tukea kuntien hyvinvointiryhmiä ja hyvinvointikoordinaattoreita työssään ja todentaa osallistujille hyvinvointityön kokonaisuus, mistä asioista pitäisi olla tietoa. Maarit tekee hyvinvointikoordinaattorien käyttöön koosteen kunkin oman kunnan vastauksista. Koosteesta ilmenee vastaajan sijoittuminen kuntansa hyvinvointityön (johtoryhmän-, hyvinvointiryhmän-, johto- ja hyvinvointiryhmän jäsen, luottamushenkilö) kokonaisuuteen, mutta ei muita tunnisteita</p> <p><u>Keskustelua:</u></p> <p>Mediassa käydään nyt runsaasti keskustelua perheiden tukemisesta. Perheiden tilanteesta tarvittaisiin mittaria, joka kuvaa tätä hetkeä. Tarvitaan eräänlaista ”ilmanpainemittaria”, joka kertoo asennoitumisesta. Pelkät objektiiviset mittarit eivät riitä kuvaamaan perheiden todellista tilannetta, niiden rinnalle tarvitaan subjektiivista tietoa siitä miten ihmiset oikeasti kokevat asiat. Kuntaliiton järjestämässä hyvinvointiseminaarissa esiteltiin kansainvälistä hanketta, jossa Turun ammattikorkeakoulu on mukana. Hankkeessa etistään tulevaisuuden signaaleja, joista vedetään yhteen tulevia skenaarioita. Hanke kiinnosti pirkanmaalaisia hyvinvointikoordinaattoreita. Maarit selvittää tarkemmin mistä on kyse.</p> <p>Myös LAPE-hankkeessa tehdään tärkeää kehittämistyötä, joka on huomioitava perheiden hyvinvoinnin tukemisessa. LAPE-hanke on valtakunnallinen ministeriön kärkihanke eli lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, jota toteutetaan myös Pirkanmaalla.</p> <p>Kuntakerroksen vastauksista näkyy missä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on eniten haasteita. Toisaalta kyse ei aina ole asian vastustamisesta, vaan ylläpidettävää järjestelmää/rakennetta ei välttämättä pidetä tarpeellisenä.</p>
6	Pirkanmaan maakunta- ja sote-uudistus	Maarit esitteli sote-maakuntauudistusta valmistelleen hyte-teemaryhmän loppuraportin diatiivistelmää (liite 2, diat 16-30). Lop-

27.6.2017

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
	<p>- Yhteenvetoa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen teemaryhmästä</p>	<p>puraportin keskeisiä teemoja ovat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet, tehtävät ja kannustimet. Lisäksi teemaryhmä antoi suositukset jatkovalmistelussa huomioitavista asioista. Loppuraportti on kokonaisuudessaan luettavissa pirkanmaa2019 -sivuilta http://www.pirkanmaa.fi/wp-content/uploads/Teemaryhmien-loppuraportit_SOTEprory.pdf.</p> <p>Teemaryhmä mm. laski paljonko Pirkanmaan kunnat tulevat saamaan lakisääteistä kannustinrahaa eri hyte-kertoimilla. Kaikki kunnat tulevat todellisuudessa saamaan 6 – 12 € asukasta kohti. Työryhmä myös teki ehdotuksia Pirkanmaan lisäkannustimiksi.</p> <p>Keväällä pidetyssä hyte-seminaarissa aloitettiin valittujen hyvien käytäntöjen työstämistä yhteiseksi toimintamalliksi. Nyt malleja on hyte-teemaryhmän toimesta jatkotyöstetty ja niistä on tehty yhteismittaisuuksia.</p> <p>Teemaryhmän loppuraportista eteni maakunta- ja soteuudistuksen esivalmistelun johtoryhmän ja hallituksen käsittelyyn kaksi diaa eli ne, joissa kuvattiin rakenne ja eteneminen jatkossa. Esivalmistelun hallitus päätti, että sote- ja maakuntauudistuksen valmistelua jatketaan 23 toimenpide-ehdotuksen pohjalta. Yksi ehdotuksista koskee hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä: ”Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakennemallia kehitetään kuntamaakunta -yhteistyönä”.</p> <p><u>Keskustelua:</u></p> <p>Valmistelun lähtökohtana on tärkeää pitää arjen työtä, ei rakennehimmeleitä. Tämä näkyi hyvin jo kevään seminaarissa.</p> <p>Esivalmistelun hallitusta varten on isosta työstä tehty rankka tiivistys. Toisaalta tiivistykseen on löydetty oleelliset asiat. Esim. yhdyspintasopimus on tärkeä jatkoa ajatellen.</p> <p><u>Yhteenveto:</u></p> <p>Saatiin tilannekatsaus sote-maakuntauudistuksen hyte-teemaryhmän työstä.</p>
7	VESOTE-Pirkanmaa: tilannekatsaus	<p>Maarit esitteli VESOTE-hankkeen tilannekatsauksen (liite 2, diat 32-38). VESOTE-Pirkanmaan projektiryhmä on organisoitunut alatyöryhmiksi teemojen mukaan. Projektiryhmän kaikki jäsenet ovat sairaanhoitopiiristä, koska hanke on sairaanhoitopiirivetoinen. Alatyöryhmiä vetävät projektiryhmän jäsenet ja niihin kutsutaan tarpeen mukaan asiantuntijoita myös kolmannelta sektorilta ja kunnista.</p> <p>VESOTE-hankkeen yksi tavoite on elintapaohjauksen osaamisen lisääminen. Tämä tapahtuu maksuttoman verkkokoulutuksen avulla. Jokainen osahanke on valinnut omat sairauskohtaiset kohderyhmät ja rakentaa omat koulutuskokonaisuutensa. VESOTE-Pirkanmaan verkkokoulutuksen esite on loppuhiontaa vaille valmis. Koulutus käynnistyy 28.9. järjestettävillä elintapamessuilla. Varsinainen koulutus koostuu kolmesta eri osiosta: liikuntaneuvonta, ravitsemus ja uni. Hankkeen aikana osallistujalle maksuton koulutuskokonaisuus kestää puoli vuotta.</p>

27.6.2017

	Asian aihe	Asian esittely ja päätös
		<p>VESOTE-hankkeen tavoitteisiin kuuluu myös työyhteisön toimintakäytäntöjen kehittäminen. Koulutettavat käyvät läpi oman organisaationsa ohjaustapoja ja yhtenäistävät elintapaohjauksen toimintakäytäntöjä hankkeen tuella. Samalla rakennetaan kunnan alueen elintapaohjauksen palvelutarjotin ja tähän liittyvä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Näistä rakentuvat hankkeen tavoitteissa mainitut alueelliset elintapaohjaustarjottimet ja – verkostot. Työyhteisön toimintakäytäntöjen yhtenäistäminen on edellytys virtuaaliselle elintapaohjauspoliklinikalle. On tiedettävä tarjonta, kuka palvelua tarjoaa, miten sinne ohjataan. Siten VESOTE-hanke osaltaan tukee maakunta- ja sote-uudistusta. Toinen vastaava koulutuskokonaisuus käynnistyy keväällä 2018. Koulutuspaikkoja on yhteensä 200. Verkkokoulutus liitetään sekä ODA:an että Virtuaalisairaalaan. ODA on hanke, jossa kehitetään erilaisia oman hyvinvoinnin arviointiin ja seurantaan liittyviä työkaluja.</p> <p><u>Keskustelua:</u></p> <p>Kunnissa annetaan pääosa elintapaohjauksesta. VESOTE on kuitenkin erikoissairaanhoidon hanke, jonka suunnittelussa ei ole mukana kuntia. Sen sijaan koulutus on suunnattu kuntien työntekijöille. Osahankkeiden asiantuntijoista koostuvat koulutustyöryhmät rakentavat koulutustarjottimet yhdessä UKK-instituutin kanssa.</p> <p>VESOTE-hankkeen tavoitteena on ottaa virtuaalinen elintapaohjaus käyttöön kaikkialla Pirkanmaalla. Sen tavoitteena on myös saada pirkanmaalaiset muuttamaan elintapaansa. Elintapamuutoksen seuranta varten otetaan käyttöön oma mittalaite. Tavoite on myös yhtenäistää ohjauksen käytäntöjä organisaatioiden sisällä ja toivottavasti jatkossa myös koko Pirkanmaalla. Asiakkaan turha juoksuttaminen paikasta toiseen päättyy. Samalla jää paremmin aikaa niille, jotka tarvitsevat kasvotusti tapahtuvaa ohjausta.</p> <p><u>Yhteenveto:</u></p> <p>Saatiin tilannekatsaus VESOTE-hankkeesta.</p>
8	Muut mahdolliset asiat - Valtakunnallinen maakunta- ja soteuudistuksen aluekierros/Pirkanmaa 21.9.2017 - Pirkanmaan TED-viikko 6.11.-10.11.2017	<p>Seuraava valtakunnallinen maakunta- ja soteuudistuksen aluekierros on Pirkanmaalla 21.9.2017. Teemana on hyvinvoinnin edistäminen ja tilaisuuteen toivotaan esiteltäväksi hyviä alueellisia asioita. Niitä ovat esim. alueellinen hyvinvointikertomus ja alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Tilaisuuden paikka on Valtatie30 Tampereella. Ohjelma on parhaillaan tekeillä.</p> <p>Pirkanmaan TED-viikko on tänä vuonna 6.11.-10.11.2017. Viikon yhteinen teema on VESOTE. Sitä varten tehdään mm. esitteitä. Viime vuonna kunnat olivat mukana viikolla eri tavoin. Kaikissa kunnissa oli vähintään esillä porrastarrat, jotka oli valittu yhteiseksi teemaksi.</p>
9	Kokouksen päättäminen	<p>Neuvottelukunnan nykyisen kokoonpanon viimeinen kokous on 25.8.2017 klo 9-11. Sairaanhoidopiiri päättää myöhemmin miten toiminta organisoidaan välivaiheen ajaksi ennen vuonna 2019 voimaan tulevaa maakuntauudistusta.</p> <p>Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.27.</p>

27.6.2017

Liitteet Liite 1 Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma, lausuntojen koontia, AH
 Liite 2 Alustusdiat, MVT

Jakelu Terveystieteiden neuvottelukunnan jäsenet
 Arttu Haapalainen, Anita Niemelä, Minna Kylmäniemi